

IMPEDIMENTELE ÎNTÂMPINATE DE FERMIERII DIN AGRICULTURA ORGANICĂ ÎN ACCESAREA SUBVENȚIILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Diana COȘALÎC, doctorandă,
Academia de Studii Economice din Moldova

E-mail: cosalic.diana@ase.md

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3303-2119>

DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cecg.I.2024.18.29>

Abstract. *The Common Agricultural Policy of the European Union regulates the field of "organic farming" as a strategic priority for the 2022-2027 development period. Additionally, the member countries of the European Union have set a priority objective to increase the agricultural areas of organic farming up to 25% of the total cultivated agricultural land, by the year 2030. To date, the Republic of Moldova has not approved a similar objective, but identified a mechanism to stimulate the maintenance of agricultural land in the ecological circuit and increase of those areas. Starting with the year 2005, when the Government of the Republic of Moldova approved the policy for the development and stimulation of organic farming, initiated the process of identifying and monitoring farmers practicing organic farming. During the same period, the process of subsidizing agricultural land under organic farming and refunding of 20% of ecologically certified and marketed products also initiated. As the Government of the Republic of Moldova strives to identify financial resources to stimulate farmers in organic farming, producers and/or processors make considerable efforts to apply modern soil management technologies, increase productivity, generate income, and achieve profitability.*

Keywords: agriculture, organic farming, farms, subsidies

JEL: Q18, Q28, Q57

UDC: 338.434(478)

Introducere. În anul 2023, Guvernul a aprobat o nouă politică de subvenționare care a venit în continuarea celei anterioare, aducând îmbunătățiri semnificative atât în ceea ce privește formele de subvenționare, cât și domeniile de intervenție. Noua politică vizează diversificarea instrumentelor de sprijin financiar oferite de stat, astfel încât să răspundă mai bine nevoilor economice și sociale actuale. Au fost incluse noi sectoare economice și sociale eligibile pentru subvenții, având ca scop stimularea inovației, creșterea sustenabilității economice și sprijinirea tranziției verzi. De asemenea, această politică își propune să eficientizeze alocarea fondurilor prin proceduri simplificate și transparente, urmărind totodată o creștere a impactului social și economic al subvențiilor guvernamentale. Astfel, sprijinul financiar oferit fermierilor din agricultura ecologică este considerată forma de

subvenționare „plată complementară”⁴. Conform Legii nr. 71/2023⁵ fermierul poate accesa subvenții pe cinci forme de subvenționare, dar fiecare din ele sunt reglementate în cadrul normativ aprobat de cabinetul de miniștri.

În Republica Moldova, politica de subvenționare niciodată nu a fost perfectă, dar prerogativa Guvernului este de a fi aproximată la normele și metodologia Uniunii Europene. Din aceste considerente, autoritatea administrației publice centrale, responsabilă de elaborarea politicii de subvenționare, are dreptul de a interveni cu ajustări și modificări atunci când sunt identificate impedimente în aplicarea eficientă a politicilor. Aceste modificări pot fi necesare pentru a răspunde dinamicii economice, sociale sau de mediu, asigurându-se astfel că politicile rămân relevante și eficiente. Flexibilitatea de a adapta politicile permite autorității să îmbunătățească mecanismele de subvenționare, să reducă obstacolele birocratice și să optimizeze impactul subvențiilor asupra beneficiarilor. Cadrul normativ care reglementează subvenționarea agriculturii ecologice reprezintă un angajament ferm către sprijinirea și promovarea politicilor agricole sustenabil, cu un accent sporit pe dezvoltarea afacerilor în agricultura ecologică. În acest context, monitorizarea gradului de accesare a subvențiilor devine imperativă pentru evaluarea impactului asupra fermierilor și agriculturii ecologice în general, asigurând ca obiectivul general dar și cele specifice ale acestei politici publice sunt atinse or, Hotărârea Guvernului nr. 464/2023 este indispensabilă pentru sector și anume:

- a) Relevanța pentru fermierii ce fac agricultura ecologică: anume în Hotărârea Guvernului nr. 464/2023 reglementează subvenționarea agriculturii ecologice inclusiv promovarea produselor ecologice;
- b) Alinierea la prioritățile Guvernului: Hotărârea Guvernului nr. 464/2023 este relevantă în Planul de acțiuni al Guvernului, subliniind faptul că aceste sector este o prioritate al Guvernului;
- c) Detalierea măsurilor de subvenționare: actul normativ furnizează detalii specifice privind măsurile de subvenționare, precum și condițiile de eligibilitate. Aceasta oferă un cadru clar și coerent pentru evaluarea impactului și eficienței acestor măsuri în susținerea agriculturii ecologice.
- d) Impactul schimbărilor legislative: este binevenită modificări ale cadrului normativ atunci când sunt excluse impedimentele pe care le identifică fermierii dar nu este corect ca aceste „reguli de joc” să fie operate în anul de subvenționare.

Gradul de abordare a temei în literatura științifică. Agricultură ecologică este definită ca o ramură strategică a economiei care se bazează pe principiile ce contribuie la dezvoltarea unui agro-ecosistem sustenabil și rezistent la schimbările climatice, fără utilizarea substanțelor chimice, cu respectarea standardelor

⁴ Hotărârea Guvernului nr. 464/2023 cu privire la aprobarea Regulamentului privind măsurile de subvenționare în avans și condițiile specifice de eligibilitate pentru subvenționarea în avans din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural și la abrogarea unor acte normative

⁵ Legea nr. 71/2023 cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural

internaționale și sistemelor de certificare pentru producerea, procesarea primară sau finită, depozitarea și comercializarea produselor agricole ecologice [7, pag. 69].

Țările membre ale UE, au stabilit obiective cantitative care să contribuie la dezvoltarea agriculturii ecologice, inclusiv pentru majorarea suprafețelor pe care se implementează practici de agricultură ecologică [2, 4, 5].

Impactul practicilor de agricultură ecologică asupra biodiversității și securității alimentare sunt documentate în literatura de specialitate [4].

Implementarea agriculturii ecologice poate fi realizată prin aplicarea a trei obiective esențiale și anume [6, pag. 7-8]:

1. Îmbunătățirea și conservarea stării de calitate a resurselor mediului înconjurător și reducerea la minim a surselor de poluare;
2. Obținerea produselor agricole de calitate, în cantitate suficientă și la costuri rezonabile;
3. Crearea cadrului general pentru producătorii de produse agroalimentare, care să asigure cantitățile necesare dezvoltării societății, să garanteze securitatea mediului de lucru, să permită creșterea veniturilor, să ofere satisfacția muncii și armonizarea vieții cu natura.

Scopul cercetării. Scopul acestei lucrări este de a analiza cu ce impedimente se confruntă fermierii ce fac agricultură ecologică, în momentul accesării subvențiilor pe forma de plată complementară și identificarea soluțiilor optime pentru înlăturarea acestora.

Metodologia cercetării. Cercetarea se bazează pe analiza cadrului normativ care reglementează dezvoltarea agriculturii ecologice în Republica Moldova precum și racordarea acestora la exigențele UE, or, odată cu armonizarea legislației, fermierii din Republica Moldova vor întruni condițiile necesare pentru a putea exporta produse agroalimentare în țările membre UE.

Rezultatele cercetării. Dezvoltarea agriculturii ecologice reprezintă o prerogativa a Guvernului, care, prin accesarea surselor financiare din Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural, a creat premise reale pentru dezvoltarea acestui sector. Agricultura ecologică are potențialul de a aduce plus valoare în sectorul real al economiei, promovând practici durabile și produse de calitate superioară.

Prin implementarea Hotărârii Guvernului nr. 464/2023 se urmărește realizarea următoarelor obiective:

- extinderea suprafețelor în sistemul ecologic;
- implementarea tehnologiilor prietenoase mediului;
- extinderea terenurilor agricole irigate;
- creșterea productivității și competitivității producției ecologice;
- implementarea bunelor practice agricole;
- reducerea vulnerabilității în fața schimbărilor climatice.

Cadrul normativ reglementează o punte vitală pentru promovarea și extinderea practicilor agricole ecologice, stabilind reguli clare și stimulente care să sprijine acest sector în creștere. Acesta asigură nu doar respectarea standardelor de mediu, ci și accesul la resurse și facilități pentru fermierii interesați de agricultura ecologică.

Subsidiar, oferă un sprijin concret pentru fermieri, facilitând adoptarea și dezvoltarea tehnologiilor prietenoase mediului. Prin aceste reglementări, se urmărește crearea unui ecosistem favorabil inovației și sustenabilității, consolidând astfel poziția agriculturii ecologice în cadrul economiei naționale și internaționale. Prin implementarea acestui act normativ, statul se angajează să sprijine financiar anual, cel puțin 3000 fermieri, alocând cca 13% din valoarea Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural. Anume plățile complementare au menirea de-a amortiza costurile curente ce le suportă fermierii pentru a eficientiza activitatea sa.

„Plata complementară” este o subvenție, acordată într-o singură tranșă, pentru suportarea costurilor curente sau pentru suportarea pierderilor de venit care le-a avut fermierul. Totodată, plata complementară se acordă solicitantului de subvenție în proporție de cel mult 80% din valoarea costurilor curente suportate, cu excepția plăților acordate pentru compensarea dobânzilor achitate către băncile comerciale și organizațiile de creditare nebanară. Condiții specifice pentru obținerea subvenției sunt:

- fermierul este înregistrat în sistemul de agricultură ecologică;
- suprafața de teren agricol pentru care se solicită subvenție se află în conversie la metodele de agricultură ecologică;
- fermierul menține practicile de agricultură ecologică;
- fermierul menține și intensifică fertilitatea solului;
- fermierul este deținătorul legal al bunurilor imobile înregistrate în agricultura ecologică pe o perioadă de minimum 5 ani;
- fermierul se angajează să rămână în sistemul de agricultură ecologică pe o perioadă de 5 ani de la încheierea perioadei de conversie;
- fermierul nu a beneficiat, în ultimii 7 ani anteriori depunerii cererii de subvenționare, de subvenție pentru suprafața de teren supusă perioadei de conversie.

Pentru perioada de conversie la metodele de agricultură ecologică, subvenția se calculează în funcție de culturile respective, inclusiv livezi, vii, arbuști fructiferi, căpșuni, plantele medicinale, etero-oleaginoase, culturi de câmp, pășuni, fânețe, legume și apicultură. Pentru menținerea practicilor de agricultură ecologică, subvenția este de 20% din valoarea produselor certificate ecologic și comercializate în ultimii 2 ani precedenți celui de depunere a cererii de subvenționare. Pentru menținerea și intensificarea fertilității solului, subvenția este de 2500 de lei pentru 1 ha de teren, dar nu va depăși suma de 200000 de lei per beneficiar. Aceasta se acordă fermierilor care seamănă culturi fixatoare de azot intercalate sau succesive.

Pentru a putea obține subvenția fermierul trebuie să depună următoarele documente:

- certificatul care atestă că fermierul este membru al unei organizații profesionale din domeniu;
- copia de pe fișa de înregistrare în agricultura ecologică a fermierului;
- copia de pe contractul încheiat între fermier și un organism recunoscut de inspecție și certificare;

- copia de pe autorizația de confirmare a conversiei sau certificatul de conformitate emis fermierului de organismul de inspecție și certificare;
- dovada comercializării produselor certificate ecologic;
- angajamentul fermierului de a se menține în sistemul de agricultură ecologică pentru 5 ani;
- declarația organismului de inspecție și certificare privind confirmarea suprafeței cultivate cu culturi fixatoare de azot;
- dovada deținerii unui cont bancar în lei moldovenești.

Analiza comparativă a dosarelor de acordare a subvenției depuse de fermieri în ultimii trei ani, a fost esențială, pentru a obține o imagine detaliată a evoluției subvențiilor, cu un accent deosebit pe prevederile Hotărârii Guvernului nr. 464/2023 și Hotărârii Guvernului nr. 455/2017⁶ (abrogată ulterior).

Această analiză își propune să identifice obstacolele și impedimentele întâmpinate de fermierii din sectorul agriculturii ecologice în procesul de depunere a cererilor pentru subvenții, în contextul noilor cerințe legislative aprobate în anul 2023. Prin examinarea dificultăților administrative, tehnice sau financiare, analiza va oferi o imagine clară asupra provocărilor pe care le-au întâmpinat fermierii. În plus, scopul este de a evalua măsura în care noile reglementări au influențat accesul la subvenții și de a propune soluții pentru optimizarea acestui proces, astfel încât să fie facilitată dezvoltarea agriculturii ecologice în România.

Prin analiza datelor statistice din surse deschise, inclusiv de pe portalul AIPA, autorul studiului a identificat aspecte semnificative privind dinamica numărului de dosare depuse pentru submăsurile incluse în Hotărârea Guvernului nr. 464/2023, după cum urmează:

Tabelul 1. Dinamica beneficiarilor de subvenției pe forma de plată „complementare” în perioada anilor 2021-2023

Măsura de subvenționarea (codificarea)	Numărul de cereri recepționate			Ritmul de creștere 2023/2021, %
	2021	2022	2023	
5.1 Stimularea accesării creditelor investiționale sau pentru mijloace circulante	2775	4203	2970	107,0
5.2 Stimularea activităților de promovare	14	22	10	71,4
5.3 Stimularea utilizării sistemelor de irigare	21	31	30	142,9
5.4 Dezvoltarea agriculturii ecologice	59	51	53	59,8
5.5 Implementarea bunelor practici agricole	0	9	11	100
5.6 Defrișarea plantațiilor multianuale	318	460	333	104,7
5.7 Servicii de consiliere și formare în agricultură	165	227	59	35,7
5.8 Stimularea asocierii în grupuri de producători	14	8	8	57,1
5.9 Asigurarea riscurilor în agricultură	463	527	399	86,2

Sursa: elaborat de autor în baza datelor AIPA

⁶ Hotărârea Guvernului nr. 455/2017 cu privire la modul de repartizare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural, abrogată prin Hotărârea Guvernului nr. 464/2023

Se constată un deziderat important: creșterea constantă a numărului de cereri pentru subvențiile destinate plăților complementare de la an la an. Acest proces oferă fermierilor acces la surse financiare esențiale, contribuind semnificativ la diminuarea costurilor de producție. Prin intermediul acestor subvenții, fermierii sunt sprijiniți să mențină și să îmbunătățească practicile agricole, ceea ce sporește sustenabilitatea și competitivitatea sectorului agricol în ansamblu.

Analizând datele despre numărul cererilor de acordare a sprijinului financiar, recepționate de Agenția⁷ de implementare, putem constata un interes sporit a fermierilor la această formă de subvenționare. Cea mai solicitată măsură de subvenționare fiind rambursarea ratei la creditul accesat de fermieri. Rata de împrumut în rândul fermierilor este destul de ridicată, iar schimbările climatice afectează direct obținerea producției agricole. Acești factori contribuie la creșterea riscului de neîndeplinire a angajamentelor financiare față de băncile comerciale, punând fermierii într-o situație vulnerabilă. Incertitudinile legate de condițiile meteo și impactul acestora asupra recoltelor amplifică dificultățile financiare, ceea ce poate duce la întârzieri sau imposibilitatea achitării creditelor contractate pentru susținerea activităților agricole. Respectiv această măsură vine în a susține fermierii și a diminua povara lor în achitarea creditelor de împrumut. De menționat că din numărul fermierilor care au solicitat sprijin financiar în dezvoltarea agriculturii ecologice (59 fermieri), 43 fermieri au angajamente față de băncile comerciale prin accesarea creditelor pentru dezvoltarea afacerilor.

Pentru fermierii din sectorul agriculturii ecologice, se observă un interes constant în dezvoltarea acestei forme de agricultură, evidențiat prin adaptarea lor la noile cerințe impuse de Regulament. Cu siguranță, dacă pe unele măsuri de sprijin, termenul de depunere a cererilor ar fi fost până la finele cel puțin al lunii noiembrie, atât numărul solicitărilor cât și suma subvenției per dosar ar fi fost mult mai mare.

Efectul noului Regulament desigur se observă în special pe faptul că anterior în Regulamentul precedent plafonul pentru menținerea practicilor de agricultura ecologică - 20% din valoarea produselor certificate ecologic și comercializate era stabilit la 200 000 lei, acum plafonul pe această măsură poate ajunge la 1,5 mil lei per beneficiar, prin urmare creșterea semnificativă a mediei per dosar, indică că, de fapt, anterior erau bariere care nu permiteau ca sumele pe măsuri să fie valorificate la potențialul lor maxim. Desigur aceste date puteau fi mult mai mari dacă data limită de primire a dosarelor era una mai extinsă.

De asemenea, o măsură de suport este implementarea bunelor practici agricole, prin aplicarea măsurilor de menținere a structurii și sporirii fertilității solului, precum și reducerea impactului administrării fertilizanților de origine sintetică în sol. Subvenția se calculează în proporție de 50% din valoarea facturată a semințelor, dar nu mai mult de 2000 de lei per hectar, conform normelor de însămânțare.

⁷ Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)– entitate ce gestionează Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural

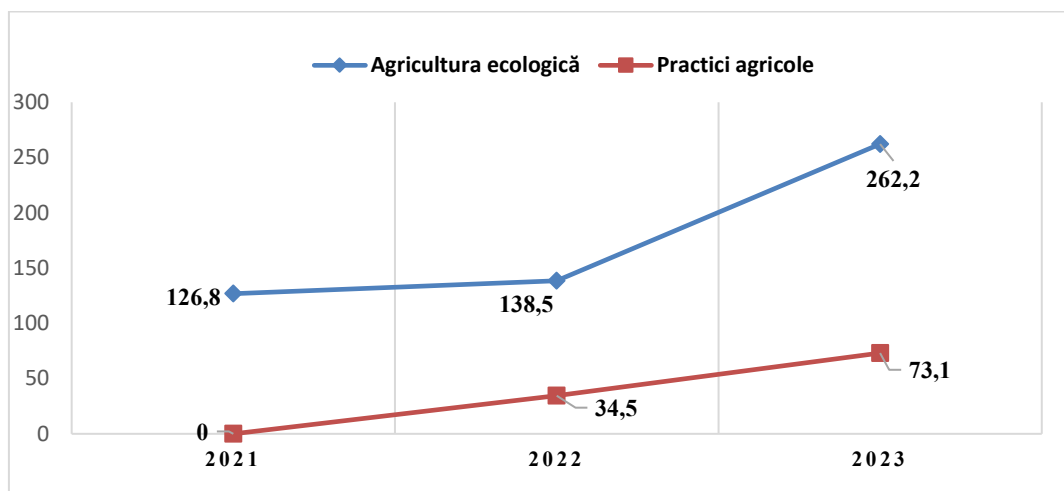

Figura 1. **Suma medie a unui dosar depus de fermier per an, mii lei**
Sursa: elaborat de autor în baza datelor AIPA

Analizând datele furnizate de AIPA, se poate constata că, deși numărul fermierilor care implementează bunele practici în agricultura ecologică rămâne constant, valoarea medie a subvenției acordate per dosar este în creștere. Acest indicator reflectă atât accesibilitatea subvențiilor pentru fermieri, cât și creșterea investițiilor realizate de entitățile economice din acest sector. Creșterea valorii subvențiilor indică un interes sporit pentru dezvoltarea durabilă și adoptarea unor tehnologii și practici mai eficiente în agricultura ecologică, contribuind astfel la consolidarea acestui domeniu pe termen lung. De asemenea, analizând lista fermierilor care au accesat subvenții din totalul fermierilor care implementează practici de agricultura ecologică, putem menționa:

1. majoritatea covârșitoare de fermieri (85%) au optat pentru accesarea subvenției în sumă de 7,6 mil. lei, ce contribuie la rambursarea ratei la creditele accesate de fermieri pentru investiții sau mijloace circulante, indicând o preocupare crescută pentru dezvoltarea și eficientizarea activităților agricole dar și insuficiența lichidităților (resurse financiare) ce se acoperă prin împrumuturi la băncile comerciale sau organizații de creditare nebancară înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova.
2. Un procent nesemnificativ de 15% dintre fermieri au ales să aplice pentru subvenția dedicat asigurării riscurilor în agricultură, reflectând conștientizarea lor asupra importanței protejării activităților agricole în fața potențialelor riscuri cum ar fi spre exemplu seceta sau înghețul etc.
3. Un număr semnificativ de 15% dintre fermieri au ales să se implice în stimularea activităților de promovare și anume subvenționarea organizării sau participării la expoziții, târguri cu profil agroalimentar, organizate în țară sau în afara acesteia, precum și implementarea standardelor de calitate la producerea/prelucrarea produselor agroalimentare, înregistrarea produselor cu indicație geografică protejată, produselor cu denumire de origine sau specialităților tradiționale garantate.

4. Doar 10% dintre fermierii care implementează practici în agricultura ecologică au optat pentru subvenția dedicată stimulării utilizării sistemelor de irigare, ilustrând un interes relativ scăzut în această perioadă în adoptarea unor practici agricole mai sustenabile și eficiente din punct de vedere al resurselor.
5. Un procent de 65% dintre fermierii care implementează agricultura ecologică au aplicat pentru subvenția dedicată implementării bunelor practici agricole prin aplicarea măsurilor de menținere a structurii și sporirii fertilității solului, precum și reducerea impactului administrării fertilizanților de origine sintetică în sol.
6. 25% dintre fermierii care implementează agricultura ecologică au ales să beneficieze de subvenția pentru defrișarea plantațiilor multianuale, reflectând nevoia lor de adaptare și eficientizare a suprafețelor agricole.
7. 15% dintre fermierii care implementează agricultura ecologică au optat pentru subvenția dedicată serviciilor de consiliere și formare în agricultura, subliniind dorința lor de a-și îmbunătăți abilitățile și cunoștințele în domeniu

Înainte de a explora în detaliu principalele obstacole întâmpinate de fermierii intervievați în cadrul aplicării la diversele măsuri ale Regulamentului, este important să evidențiem contextul complex al procesului de aplicare la subvenții și măsuri de sprijin în agricultura ecologică.

Acest studiu de monitorizare are drept scop să ofere o imagine comprehensivă asupra provocărilor întâmpinate de fermieri în cadrul implementării Hotărârii Guvernului nr. 464/2023 și să identifice posibilele soluții sau îmbunătățiri care pot fi aduse în viitor pentru a facilita acest proces. În acest context, este important să subliniem importanța elucidării celor mai stringente obstacole cu care se confruntă fermierii în procesul de aplicare. Această abordare, nu doar că furnizează o perspectivă clară asupra dificultăților cu care aceștia se confruntă, dar și deschide calea pentru identificarea unor soluții specifice care să răspundă nevoilor lor distincte. Prin urmare, iată care au fost cele mai mari obstacole care au fost întâmpinate de către fermieri la depunerea dosarelor spre subvenționare, după cum urmează:

- a) *obligația ca termenul contractelor de arendă să fie valabil minim 5 ani de zile din momentul depunerii dosarului pentru subvenționare:*

În procesul de depunere a dosarului de solicitare a subvenției pentru aplicarea bunelor practici în agricultura ecologică, fermierii sunt obligați să prezinte dovada deținerii dreptului de proprietate a terenurilor pe care se aplică agricultura ecologică pe o perioadă de minimum 5 ani. De exemplu, această dovadă pot fi contractele de arendă a terenurilor, comodat sau schimbul asigurat între fermieri. Această condiție creează un obstacol major pentru accesarea subvențiilor, deoarece majoritatea contractelor de arendă cu proprietarii, la momentul depunerii dosarelor la sediul subdiviziunilor teritoriale ale AIPA au scadența sub 4 ani, chiar dacă inițial unele contracte erau convenite pe 10 ani. Această discrepanță poate periclita accesul fermierilor la subvenții, construind o problemă semnificativă. Or, din totalul fermierilor care au depus dosare de solicitare a subvențiilor pentru măsura 5.4 „Dezvoltarea agriculturii ecologice” 92% s-au întâmpinat cu problema legată de durata contractelor de arendă. Prin urmare, acest obstacol critic evidențiază

dificultățile practice întâmpinate de fermieri în respectarea cerințelor pentru accesarea subvențiilor. Este imperativ să se găsească soluții adecvate pentru a facilita îndeplinirea condițiilor și pentru a asigura că beneficiarii pot beneficia în mod eficient de sprijinul financiar oferit în cadrul măsurii propuse.

b) obstacolul generat de schimbul de terenuri între fermieri:

La nivelul comunităților agricole, schimbul de terenuri între fermieri este o practică comună și vitală, susținut de nevoia de a eficientiza și optimiza utilizarea resurselor agricole. Această practică este des întâlnită mai ales în contextul dezvoltării agriculturii ecologice, unde fermierii se implică în schimburi de parcele pentru a asigura prelucrarea masivelor întregi de teren în conformitate cu standardele naționale și internaționale. Este important de menționat că această practică de schimburi de terenuri a fost întotdeauna prezent și este considerat esențial pentru eficientizarea activităților agricole. Excluderea acestei metode ar putea afecta capacitatea fermierilor de a prelucra masive întregi de teren, afectând, implicit, dezvoltarea durabilă a agriculturii ecologice. În urma discuțiilor cu fermierii, s-a constatat că 75% dintre aceștia întâmpina aceeași problemă specifică generată de lipsa de acte oficiale în cazul schimbului de terenuri. Acest procent semnificativ subliniază extinderea obstacolului și impactul său semnificativ asupra comunității agricole. Este evidentă necesitatea prezentării contractelor valabile pe o perioadă de 5 ani la depunere dosarelor către AIPA afectează o proporție semnificativă a fermierilor care practică schimbul de terenuri în cadrul agriculturii ecologice. Este crucial ca aceasta problemă să fie adresată în mod corespunzător, astfel încât toți fermierii implicați să beneficieze de sprijin financiar necesar pentru dezvoltarea durabilă a activităților lor agricole. Soluții legislative sau mecanisme alternative ar trebui implementate pentru a asigura echitatea și accesul la sprijinul financiar pentru toți fermierii implicați în astfel de schimburi de terenuri, contribuind astfel la promovarea și consolidarea agriculturii ecologice.

c) obligația fermierului de a rămâne în sistemul de agricultură ecologică pe o perioadă de 5 ani de la încheierea perioadei de conversie:

Problema obligativității fermierului de a rămâne în sistemul de agricultură ecologică pentru o perioadă de 5 ani, conform prevederilor din punctul 31 al Regulamentului privind măsurile de subvenționare complementară, generează o serie de obstacole semnificative pentru fermieri și pune în discuție fezabilitatea acestei condiții. De regulă, fermierii încheie contracte de arendă a terenurilor cu cetățeni, iar la expirarea acestora, proprietarii pot decide să vândă terenurile sau să încheie alte contracte de arendă cu alți producători agricoli. Având în vedere dinamica schimbărilor în agricultură și dificultățile menționate, există un risc major că fermierii nu vor putea menține terenurile respective în sistemul de agricultură ecologică pentru întreaga perioadă de 5 ani, după ce acestea devin certificate ecologic.

Punctul 32 alineatul 1) impune obligativitatea menținerii terenurilor în circuitul ecologic pentru 5 ani după conversie pentru a obține statutul organic. În acest context, fermierii primesc subvenții pentru menținerea practicilor de agricultură ecologică și intensificarea fertilității solului. Totuși, obligația de a menține terenurile

în sistemul de agricultură ecologică pentru 5 ani, chiar și după obținerea statutului ecologic, creează un paradox. Fermierul ce implementează bunele practici ale agriculturii ecologice este deja dedicat practicilor ecologice și respectă bunele practici, iar impunerea acestei obligații după ce terenurile sunt deja în circuitul ecologic devine redundantă.

Riscul major constă în faptul că, odată ce fermierii obțin statutul ecologic, pot întâmpina dificultăți în prelungirea contractelor de arendă. În plus, există posibilitatea ca proprietarii terenurilor să decidă să înstrăineze aceste terenuri către alte persoane care nu sunt implicate în agricultura ecologică. Acest lucru poate afecta negativ continuitatea practicilor ecologice adoptate de fermieri, punând în pericol investițiile realizate și statutul lor de agricultori ecologici. Astfel, este esențial să se analizeze aceste riscuri și să se dezvolte strategii care să protejeze fermierii de eventualele pierderi de terenuri, asigurându-se astfel sustenabilitatea agriculturii ecologice. Această obligație continuă ar putea descuraja fermierii să practice agricultura ecologică, având în vedere riscul de a pierde subvențiile statului.

Astfel, este esențială revizuirea acestei obligații, ținând cont de faptul că Fermierul Ecologic își deja angajamentele de a produce în regim ecologic și a respecta bunele practici. A impune această obligație după obținerea statutului ecologic poate submina dezvoltarea durabilă a agriculturii ecologice și poate afecta motivația fermierilor de a continua pe această cale. Prin urmare, se recomandă o analiză atentă și o reconsiderare a acestei poziții în vederea eliminării unor bariere nejustificate și facilitarea dezvoltării sustenabile a agriculturii ecologice.

În urma discuțiilor avute cu fermierii, 86% se opun obligației de a rămâne în sistemul de agricultură ecologică timp de 5 ani după încheierea perioadei de conversie. Acest lucru indică o preocupare semnificativă și un dezacord pronunțat în rândul fermierilor cu privire la această cerință. În același timp, 14% din fermieri enunță că nu sunt afectați de această obligație. Este important de menționat că acei 14% care sunt de acord cu această obligație sunt în principal proprietarii 100% ai terenurilor pe care le cultivă în sistem 86% ecologic. Având proprietate asupra întregii suprafețe agricole, acești fermieri au certitudinea și flexibilitatea de a decide modul în care doresc să-și gestioneze terenurile, fără a fi supuși riscurilor legate de schimbarea contractelor de arendă sau de eventuala înstrăinare a terenurilor. Așadar, aceștia sunt mai puțin expuși la riscurile menționate anterior și sunt decizi să continue practicarea agriculturii ecologice.

a) termenul de depunere a dosarelor:

Circa 82% din fermieri se confruntă cu un set complex de provocări legate de perioada de depunere a cererilor de subvenționare, conform măsurii 5.4 „Dezvoltarea agriculturii ecologice”, care are un impact semnificativ asupra modului în care aceștia își desfășoară afacerile. Subvenție complementară, menită să stimuleze menținerea practicilor de agricultură ecologică, reprezintă o componentă vitală a sprijinului financiar acordat fermierilor. Spre exemplu pentru Subvenția pentru menținerea practicilor de agricultură ecologică - 20% din valoarea produselor certificate ecologic și comercializate începând cu 2 ani precedenți celui de depunere a cererii de subvenționare, spre deosebire de alte măsuri, "plată complementară" pot

fi depuse într-un interval destul de restrâns, respectiv în perioada 1 februarie - 30 septembrie. Însă, fermierii se confruntă cu constrângeri majore în îndeplinirea cerințelor stipulate în reglementări, având în vedere complexitatea proceselor implicate în agricultura ecologică după cum urmează: recoltarea culturilor ecologice, obținerea certificatului ecologic, condiționarea mărfii, vânzarea produselor.

În această perspectivă, fermierii consideră esențial extinderea termenului de depunere a cererilor de subvenționare până la 30 noiembrie pentru toate măsurile prevăzute de regulament. Această cerință generală reflectă nevoia de flexibilitate și sprijin acordat fermierilor într-un domeniu complex și dinamic precum agricultura ecologică.

b) imposibilitatea de a depune online dosarele de subvenționare:

Unul dintre aspectele semnificative care afectează eficiența procesului de depunere a dosarelor la AIPA este lipsa posibilității de a depune dosarul online. Această problemă devine evidentă în special în perioada apropiată de termenul limită pentru prezentarea dosarelor, când fermierii se confruntă cu rânduri lungi și ore întregi de așteptare. În contextul actual, unde tehnologia ar trebui să faciliteze procesele administrative, absența unei aplicații online funcționale reprezintă un impediment semnificativ pentru fermieri. Aceștia se văd obligați să deplaseze fizic la AIPA pentru a depune dosarele. Această situație generează aglomerație și tensionare în rândul fermierilor, mai ales în contextul termenelor limită strânse.

Totodată ar fi binevenit și necesar ca AIPA să aibă acces direct la acte și diverse confirmări emise de către alte entități, să nu le solicite de la fermieri. De exemplu, la depunerea actelor pentru compensarea dobânzii, perioada alocată este foarte scurtă, generând un nivel ridicat de stres, deoarece agricultorii nu doresc să piardă dreptul la compensare pentru luna respectivă. Introducerea sistemului de depunere online ar constitui o soluție benefică, mai ales că numărul de documente necesare este minim și 92% dintre fermieri sunt de acord cu necesitatea urgentă de a fi posibilă aplicarea dosarelor în regim online, 6% nu cunosc care ar fi impactul acestui sistem, iar 2% menționează susțin depunerea dosarelor fizic.

Concluzii:

1. Politicile și practicile naționale privind producția ecologică nu sunt conforme cu normele UE, iar armonizarea acestora este o prioritate pentru Guvernul Republicii Moldova.
2. Cadru normativ care reglementează politica de subvenționare reprezintă un pilon esențial în transformarea și consolidarea sectorului agricol din Republica Moldova. Regulamentul de subvenționare se evidențiază prin abordarea comprehensivă și strategică asupra agriculturii ecologice, marcând un angajament hotărât pentru promovarea practicilor agricole durabile.
3. Metodele și tehnici aplicate în procesul de monitorizare au contribuit esențial la evaluarea implementării cadrului normativ. Cercetarea a furnizat înțelegerea detaliată a contextului, iar discuțiile cu fermierii au evidențiat aspectele importante pentru această cercetare. Analiza datelor, bazate pe abordări

- cantitative și calitative, a condus la identificarea obstacolelor și la formularea de recomandări.
4. Agenții economici vor putea accesa subvențiile pentru mai multe domenii de intervenție. Fără suportul statului fermierii nu vor reuși să fie competitivi cu exponenții din alte țări.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Atlasul Agriculturii Ecologice în Republica Moldova*. (2020, 2021, 2022, 2023). EcoVisio. <https://www.ecovisio.org/ro/ce-facem/project/atlasul-agriculturii-ecologice-din-republica-moldova>
- FiBL, AED, LED Moldova. (2022). *Agricultura ecologică. Principii de bază și bune practici*. Ediția pentru Republica Moldova, nr. 3001.
- IFOAM. (n.d.). <https://www.ifoam.bio/why-organic/organiclandmarks/definition-organic>
- Mayen, C. D., Balagtas, J. V., & Alexander, C. E. (2010). Technology adoption and technical efficiency: Organic and conventional dairy farms in the United States. *American Journal of Agricultural Economics*, 92, 181-195. <http://dx.doi.org/10.1093/ajae/aap018>
- Miron, R. (2021). *Moldova's Organic Agriculture Sector: Seizing the Opportunities for Growth, Southern Africa Farmer to Farmer Program*. USAID.
- Rusu, T., Albert, I., & Bodis, A. (2005). *Metode și tehnici de producție în agricultura ecologică (ecotehnica)*. Cluj-Napoca: Editura Risoprint.
- Voloșciuc, L. (2009). *Probleme ecologice în agricultură*. Chișinău: Editura „Bons Offices”.
- Lege privind asigurarea subvenționată în agricultură: nr. 183 din 11.09.2020. (2020). In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 267-271, art. 572. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123554&lang=ro
- Hotărâre cu privire la aprobarea Regulamentului privind măsurile de subvenționare complementară și condițiile specifice de eligibilitate pentru subvenționarea complementară din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural și abrogarea Hotărârii Guvernului nr. 455/2017 cu privire la modul de repartizare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural: nr. 464 din 05.07.2023. (2023). In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 246-248, art. 601. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138016&lang=ro
- Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA). (n.d.). *Rapoarte, date statistice*. <https://aipa.gov.md/ro/rapoarte>